

Beslut

Datum 2024-06-03

Dnr 2023:8101

Sida **1 (23)**

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolans undervisning
om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer
vid Nynäshamns gymnasium i Nynäshamns kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Nynäshamns gymnasium avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Granskningen omfattar skolornas arbete med att bland annat förebygga och bemöta intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism, homo- och transfobi samt hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga gymnasiegemensamma ämnen på gymnasiet ingår i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Nynäshamns gymnasium den 15 och 16 april 2024. Besöket genomfördes av utredarna Siri Morawski och Jenny Segerberg.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare i gymnasiegemensamma ämnen
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen och skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2025 och utgör en del av Skolinspektionens regeringsuppdrag om att granska skolornas arbete med det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Beslut:

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Nynäshamns gymnasium i Nynäshamns kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer **i låg utsträckning** utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- genomför undervisningen så att kunskapsområdet är ett återkommande och aktuellt inslag under alla gymnasieår
- integrera kunskapsområdet i undervisningen
- arbeta med inslag i undervisningen som ger eleverna möjlighet att kritiskt granska könsrelaterade maktstrukturer och hedersförtryck

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Nynäshamns gymnasium i Nynäshamns kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer **i låg utsträckning** utformas för att stärka eleverna i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- utveckla strategier för att skapa ett tillitsfullt klassrumsklimat där alla elever inkluderas och involveras
- bemöt utspel och uttryck för intolerans och arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger
- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 15 januari 2025** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till

[kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se) Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:8101) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i låg utsträckning utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Granskningen av återkommande och aktuell undervisning visar att kunskapsområdet inte återkommer under alla år på gymnasiet. Undervisningen fångar sällan upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet. Lärarna breddar och fördjupar inte perspektiv med hjälp av annan personal som har kompetens inom kunskapsområdet. Undantaget på skolan är undervisningen i ämnet naturkunskap som ger en bredd, djup och aktualisering inom kunskapsområdet.

Granskningen av ämnesintegrerad och fördjupande undervisning visar att kunskapsområdet endast återkommer i vissa gymnasiegemensamma ämnen samt att undervisningen inte synliggör olika perspektiv på kunskapsområdet.

Granskningen av kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut visar att undervisningen ger eleverna få möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt i fråga om könsroller och hedersförtryck. I granskningen framkommer att eleverna i undervisningen sällan får utveckla sin förmåga att leva sig in i andra människors situation och erfarenheter samt förstå betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i låg utsträckning utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Granskningen av ett öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att undervisningen om kunskapsområdet innehåller få aktiva insatser för att främja klassrumsklimatet. Undervisningen har ett innehåll som synliggör och utmanar begränsande normer, men det är främst inom naturkunskapen. I övrigt ger undervisningen eleverna få möjligheter att möta och reflektera över hur normer kan påverka och begränsa människors handlingsutrymme. Det saknas förhållningssätt i undervisningen för att främja god samvaro med ömsesidig respekt i klassrummet.

Granskningen av bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger visar att uttryck för intolerans inte problematiseras i undervisningen och att nedsättande kommentarer till viss del får passera. Det finns ett övergripande värdegrundsarbete på skolan, men problem som identifieras behandlas inte i undervisningen.

Granskningen av elevdelaktighet visar att undervisningen om kunskapsområdet inte utgår från elevernas frågor, perspektiv och delaktighet. Eleverna har begränsade möjligheter att påverka undervisningen.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Här bedöms:

- Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning
- Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen
- Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Återkommande och aktuell undervisning

Kunskapsområdet återkommer inte under alla år på gymnasiet

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer inte återkommer under alla år på gymnasiet.

I både elev- och lärarintervjuer framkommer att det främst är inom naturkunskap och Biologi 2 som eleverna får undervisning inom kunskapsområdet. Dessa kurser har en bredd och djup inom kunskapsområdet. Lärarna ser till att undervisningen är aktuell och tar upp frågor som samtycke, HBTQI-frågor och heder. Enligt lärar- och elevintervjuer får de flesta av eleverna dessa kurser under år 2 eller 3. De elever som enbart läser naturkunskap och inte Biologi 2, får därmed enbart undervisning om kunskapsområdet under ett år på gymnasiet. För nuvarande elever som går år 3 är det under år 3 som de läser naturkunskap. Såväl elever som lärare uppger att det handlar om ett fåtal tillfällen i andra ämnen som kunskapsområdet blir en del av undervisningen. Detta gäller främst inom samhällskunskap. Enligt såväl rektorn som lärarna är kunskapsområdet inte prioriterat på skolan. Rektorn berättar att skolan inte har någon övergripande planering för att genomföra läroplanens delar om det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer i utbildningen

Undervisningen fångar sällan upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet

Granskningen visar att det händer att vardagshändelser eller aktuella samhällsfrågor med koppling till sexualitet, samtycke och relationer blir en del av undervisningen. Det är dock i ett fåtal ämnen och det är inte regelbundet och planerat.

I intervjuer med elever och lärare framkommer att endast undervisningen i naturkunskap och i viss mån i samhällskunskap fångar upp frågor med koppling till kunskapsområdet som eleverna möter på fritiden, i populärkulturen, på

sociala medier, under skoldagen eller i andra sammanhang. Exempelvis har de pratat om och diskuterat appen "Only fans", om fenomenet att unga kan tjäna pengar där. Undervisningen i övriga gymnasiegemensamma ämnen fångar sällan upp sådana frågor.

Av intervjuer framgår att flera lärare tycker att det är svårt att diskutera aktuella frågor som rör kunskapsområdet med flera elevgrupper. Inte minst gäller detta hedersrelaterat våld och förtryck. En lärare berättar att det är viktigt att reda ut vad begreppet står för med eleverna och att i undervisningen vara vaksam på att diskussioner inte utgår från ett "vi och dem"-perspektiv som kan bli rasistiskt. Flera lärare berättar att frågor om hedersrelaterat våld och förtryck är en del i kurser som inte är gymnasiegemensamma såsom kriminologi.

Undervisningen breddar och fördjupar inte perspektiv med hjälp av annan personal som har kompetens inom kunskapsområdet

Granskningen visar att de få gånger lärare använt annan kompetens än den egna när eleverna får undervisning om sexualitet, samtycke och relationer har kopplingen till lärarnas egen undervisning varit svag.

Såväl lärare som elever uppger att skolan fått besök av representanter från ungdomsmottagningen som haft informationsbord i skolans allmänna utrymmen. Det var dock inte inom ramen för undervisningen, utan innebar att eleverna fick information om "sex och samlevnad". Eleverna och lärarna berättar att skolsköterskan och kuratorn besökt eleverna på mentorstiden och att eleverna känner till att det går att boka tider hos ungdomsmottagningen som har mottagning på vissa tider i skolan. Två lärare berättar att de vid något tillfälle stämt av med kuratorn om ett ämne är okej att ta upp i en särskild klass, men detta var inte djupare kopplat till själva undervisningens innehåll. Ingen av de intervjuade lärarna har de senaste åren samarbetat med några externa aktörer från hälso- och sjukvården eller intresseorganisationer inom ramen för undervisning om kunskapsområdet.

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kunskapsområdet återkommer endast i vissa gymnasiegemensamma ämnen

Granskningen visar att undervisning om sexualitet, samtycke och relationer förekommer främst inom naturkunskapen och i biologin och att det inte förekommit någon ämnesövergripande undervisning om kunskapsområdet. I övrigt får eleverna främst undervisning inom kunskapsområdet i kurser som inte är gymnasiegemensamma.

I elev- och lärarintervjuer framkommer att det i viss mån skiljer sig åt mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program i vilken omfattning olika ämneslärare berör kunskapsområdet i sin undervisning. Av intervjuerna framgår att eleverna på yrkesprogrammen haft inslag om sexualitet, samtycke och relationer i naturkunskap och samhällskunskap. Eleverna på de högskoleförberedande programmen har också haft sådana inslag i dessa ämnen, men även i sina fördjupningskurser såsom kriminologi, kommunikation, psykologi och filosofi. Det är främst elever som går ett högskoleförberedande program som läser dessa kurser.

Några lärare uppger att det är svårt att se hur kunskapsområdet på bästa sätt ska komma in i undervisningen och berättar att frågorna främst kommer in spontant och att de tar "frågan på flykten" men inte inplanerat i undervisningen, såvida eleverna själva inte har valt exempelvis ett område på temat.

Undervisningen synliggör inte olika perspektiv på kunskapsområdet

Granskningen visar att eleverna inom undervisningen i naturkunskap får möta ett brett perspektiv på kunskapsområdet. Eleverna får dock sällan inom övriga ämnen möta olika perspektiv gällande hur kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer hänger ihop.

I såväl elev- som lärarintervjuer framkommer att elever i naturkunskapen får undervisning inom kunskapsområdet, med frågor såsom hedersrelaterat våld och förtryck, samtycke, normer, HBTQI-frågor och pornografi. Det är inplanerat och ger eleverna en bredd och djup på området. I intervjuerna framkommer även att det på samhällskunskapslektionerna förekommer vissa inslag av kunskapsområdet, men oftast spontant när någon lyfter frågor som rör ämnet. Eleverna som läser på samhällsvetenskapliga programmet med beteendevetenskaplig inriktning berättar att de inom många av sina fördjupningskurser fått undervisning inom kunskapsområdet. Enligt lärarna samverkar de inte med varandra för att fördjupa eller bredda kunskapsområdet. De exempel som framkommer i intervjuerna handlar om sporadiska inslag i undervisningen och främst då lärarna fångar "frågan på flykten". Lärarna uppger även att de heller inte har samverkat med varandra ämnesövergripande för att kunna få in olika perspektiv på kunskapsområdet eller att få till möjlig fördjupning. De berättar att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer sammantaget är ett utvecklingsområde på skolan. Rektorn bekräftar att det inte finns någon systematisk samverkan mellan lärarna på skolan för att ta upp sexualitet, samtycke och relationer i undervisningen. Lärarna berättar att det är upp till var och en, vilket rektorn bekräftar.

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut**Undervisningen ger eleverna få möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt i fråga om könsroller och hedersförtryck**

Skolinspektionens granskning visar att det främst är i undervisningen i naturkunskap som eleverna får möjlighet att undersöka hur olika föreställningar om manligt och kvinnligt kan påverka människors livsvillkor. Det är även inom naturkunskapen som de har fått möjlighet att utveckla kunskaper om sådana maktstrukturer som kan knytas till hedersrelaterad problematik. Inom naturkunskapen har de även mött inslag i undervisningen som ger dem möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier, bland annat pornografi.

Några lärare berättar att föreställningar om vad som är manligt och kvinnligt och hur dessa kan påverka människors livsvillkor kan behandlas när de exempelvis inom svenskan läser en roman på ämnet. Läraren planerar dock inte in det i undervisningen så att alla elever ska få diskutera frågan.

Elever berättar att de inom naturkunskapen har pratat om hederskultur och att man där ser olika på kvinnor och män kopplat till sexualitet. I undervisningen har de även pratat om "myten om mödomshinnan". En lärare berättar om vikten av att vara vaksam på att det inte blir en "vi och dem" -diskussion när heder avhandlas eller att andra kulturer framställs negativt.

Elever och lärare berättar att inom naturkunskapen har de bland annat fått se statistik över de som arbetar inom porrindustrin och diskutera utifrån det. Statistiken har exempelvis handlat om hur många porrskådespelare som har blivit utsatta för övergrepp som barn, hur många som har vuxit upp i fattigdom och jämförelser med befolkningen i övrigt. Eleverna har vidare även fått diskutera hur porrindustrin och samtycke samverkar. En lärare berättar att det är bra att utgå från fakta i dessa diskussioner.

I undervisningen får eleverna sällan reflektera över empati, respektfulla relationer och samtycke

I granskningen framkommer att eleverna i undervisningen sällan får utveckla sin förmåga att leva sig in i andra människors situation och erfarenheter samt förstå betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke.

Av intervjuer med elever och lärare framkommer att det rör sig om sporadiska inslag, förutom i naturkunskapen där inslagen är regelbundna. Såväl lärare som rektorn uppger att de vid tiden för granskningen inte har något samlat arbete för att lyfta fram främjande inslag i undervisningen. Elever på yrkesprogram berättar att de har pratat om samtycke, vad samtyckeslagen innebär, vad verbalt och ickeverbalt samtycke kan vara samt vilka svårigheter som kan finnas när det

gäller att tyda om det finns ett samtycke. De kvinnliga eleverna uppger att de manliga eleverna i klassen inte lyssnade vid detta tillfälle och att läraren inte agerade på det. I intervjuer med såväl elever som lärare framkommer att det ofta är en skämtsam jargong i diskussioner när det handlar om relationer och samtycke.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Här bedöms:

- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger
- Elevdelaktighet

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Undervisningen innehåller få aktiva insatser för att främja ett öppet och tryggt klassrumsklimat

Granskningen visar att det finns vissa inslag i undervisningen i några gymnasiegemensamma ämnen där eleverna får diskutera olika frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Det framkommer dock få exempel på aktiva insatser som syftar till att främja ett öppet klassrumsklimat och skapa trygghet inom ramen för ämnesundervisningen.

Av lärar- och elevintervjuer framgår att det främst inom naturkunskapen funnits tillfällen där eleverna fått samtala och diskutera frågor som rör kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna inom detta ämne uppger att de har god medvetenhet om hur frågorna kan diskuteras på olika sätt beroende på elevsammansättningen i de olika klasserna. Enligt lärarna brukar de i vissa klasser ha undervisningen i helklass eftersom diskussioner inom kunskapsområdet kräver styrning. Det finns en oro bland lärarna att om eleverna får arbeta självständigt i grupp eller utanför klassrummet utan mycket lärarstöd kan diskussioner sväva iväg åt fel håll och att elever säger saker som riskerar att normaliseras eftersom de sagts högt. Lärarna vill därför ha kontroll. En lärare säger att det sällan är svårt att föra en bra dialog i klassrummet när de pratar om pornografi, men att det kan vara svårare vid andra ämnen som till exempel homofobi. På en del program är det lättare att diskutera dessa frågor med eleverna utan att negativ jargong eller kränkningar förekommer, men de behöver ändå lärarstöd och vägledning vid diskussioner säger en av lärarna.

I intervjuerna med kvinnliga elever framkommer det att manliga elever har sagt olämpliga och respektlösa kommentarer i samband med undervisning om kunskapsområdet. Eleverna säger att lärarna säger till om de hör kommentarerna, men att de annars inte gör så mycket. Kvinnliga elever på yrkesprogram berättar att det finns regler för hur eleverna ska bete sig men att alla elever inte följer dem. Intervjuer med manliga elever bekräftar att det finns elever i klassen som kan säga sexistiska kommentarer i undervisningen.

Undervisningen ger eleverna få möjligheter att möta och reflektera över hur normer kan påverka och begränsa människors handlingsutrymme

Granskningen visar att viss undervisning har ett innehåll som synliggör och utmanar begränsande normer.

Av elevintervjuerna framkommer att eleverna har fått undersöka hur olika normer påverkar människors livsvillkor. Eleverna berättar att de har gjort det i naturkunskap, samhällskunskap och historia och att det har återkommit flera gånger under gymnasieåren. Inom naturkunskapen läser de bland annat om samtyckeslagen, normer och könsidentiteter. De flesta elever nämner att de har sett en film och pratat om normer utifrån den. Inom genushistorian i Historia 2 undersökte de normer och diskriminering från ett historiskt perspektiv och jämförde med nutid.

Underlaget som skolan har skickat in till Skolinspektionen bekräftar elevernas bild. Underlaget visar på att lärarna har tagit upp begränsande könsnormer, att eleverna har sett på filmer om ämnet och diskuterat vilka konsekvenserna av normerna blir för kvinnor och män.

Undervisningen saknar förhållningssätt för att främja god samvaro med ömsesidig respekt i klassrummet

Av granskningen framgår att det finns generella regler om hur man ska bete sig i klassrummet, men inga särskilda förhållningssätt för undervisningen inom kunskapsområdet. Detta framkommer i såväl elev- som lärar- och rektorsintervjuer. Granskningen visar på skillnader i elevsvaren mellan kvinnliga och manliga elever. Exempelvis säger en kvinnlig elev att det främst är elever som är starka i sina åsikter som vågar yttra sig i klassrummet. Enligt de manliga eleverna vågar alla yttra sina åsikter.

Lärarna uppger att de inte har tagit fram några särskilda förhållningssätt utan att skolans övergripande ordningsregler gäller, även i arbetet med sexualitet, samtycke och relationer. En lärare säger att vissa lektioner behöver specifika instruktioner inför ett moment. Ett exempel som läraren nämner är att när eleverna ska göra en reflektionsövning om pornografi, så ska de inte prata om egna preferenser.

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Uttryck för intolerans problematiseras inte alltid i undervisningen

Granskningen visar att lärarna är medvetna om att det finns elever som på olika sätt uttrycker värderingar som strider mot de värden läroplanen anger. Det är dock främst lärarna i naturkunskap som fångar upp och behandlar sådana värderingar i undervisningen. Granskningen visar vidare att värdegrundsfrågor inte alltid fördjupas i undervisningen och att det är svårt att åstadkomma samtal och diskussioner präglade av respekt för andra, där alla elever ges möjlighet att vara delaktiga. Lärarna som undervisar i naturkunskap uppger i intervju att de har en medveten strategi som går ut på att hålla eleverna nära sig för att vägleda och agera samtalsledare inom kunskapsområdet.

Enligt elever och lärare kan det vara en destruktiv jargong och machokultur bland eleverna i vissa klasser, både inom de högskoleförberedande klasserna såsom de yrkesförberedande. Intervjuade elever ger exempel på att elever säger sexistiska kommentarer och att alla inte vågar uttrycka sina åsikter i klassrummet. Generellt menar de manliga eleverna att det är mer respektfullt i klassrummet än vad de kvinnliga eleverna beskriver. Flera lärare uttrycker medvetenhet kring det och tänker på att leda klassen i laddade frågor samt tänker på gruppindelning vid dessa moment. Eleverna uppger att lärarna oftast säger till vid kränkande kommentarer i klassrummet, men att det kanske inte alltid sker på andra platser i skolan, såsom matsalen.

I lärarintervjuer framkommer att lärarna som undervisar i naturkunskap har en medvetenhet kring hur undervisningen behöver anpassas utifrån olika elevgrupper. Det kan handla om att vara påläst som lärare, vara en god samtalsledare och utgå ifrån en medveten gruppindelning för att minska risken för exempelvis sexistiska och rasistiska kommentarer. I övrigt uppger lärarna att de inte har något aktivt gemensamt arbete kring värdegrunden på skolan, varken utifrån kunskapsområdet eller utifrån andra delar i läroplanen som rör värdegrund. I lärarintervjuerna framkommer det vissa exempel på hur lärarna har hanterat värdegrundsrelaterade frågor i sina klasser. Några lärare berättar att de bland annat brukar problematisera begrepp och de som eleven sa och ta upp det för diskussion. Ibland kan det sagda behöva "strypas" och ibland föras till diskussion, beroende på situationen. Av lärarintervjuerna framgår dock att inte alla lärare får ta del av vad kollegorna gör.

Rektorn berättar att den tidigare skolledningen tog fram ett kalendarium för veckomöten där teman om värdegrund och människosyn ingick, men det är otydligt hur detta har implementerats i undervisningen. Enligt rektorn agerar alla lärare när en elev bryter mot skolans värdegrund och att lärarkollegiet diskuterar hur enskilda lärare kan bemöta svåra situationer i klassrummet, med utmanade grupper eller individer.

Elevdelaktighet

Undervisningen utgår inte från elevernas frågor, perspektiv och delaktighet

Granskningen visar att eleverna har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. De exempel på elevinflytande som framkommer handlar om undervisningen mer generellt men inte om de delar som specifikt rör sexualitet, samtycke och relationer.

Lärarna i naturkunskap berättar att de använder sig av en frågelåda för att samla in vilka frågor inom kunskapsområdet som eleverna är intresserade att veta mer om. I övrigt framkommer inga exempel i elev- och lärarintervjuer på att lärarna involverar eleverna i planering eller genomförande av undervisningen om kunskapsområdet. En lärare berättar att hen planerar upp momenten i en kurs, men är öppen för att göra ändringar om eleverna säger att de vill göra något annat till exempel se en annan film. Läraren poängterar att hen inte släpper det fritt. Eleverna får tycka till, men i slutänden är det läraren som vet vad kursen ska innehålla och hur målen ska nås.

I elevintervjuerna framkommer det att några elever brukar bli involverade i utvärdering av kurser, där syftet är att de ska få tycka till om vad de vill arbeta mer med. Några elever berättar dock att de inte får delta i planeringen av undervisningen, men om de tycker något när de väl är igång och arbetar med ett moment så brukar läraren lyssna på dem.

Identifierade utvecklingsområden

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- genomför undervisningen så att kunskapsområdet är ett återkommande och aktuellt inslag under alla gymnasieår

Läroplanen anger att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Det anges också att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnen samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.¹ Läroplanen

¹ Lgy 11, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar

anger också att läraren ska utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.²

Av granskningen framgår att eleverna inte får undervisning om sexualitet, samtycke och relationer under alla år på gymnasiet. Det har förekommit att skolan bjudit in externa aktörer för att informera eleverna, men dessa insatser har saknat tydlig koppling till undervisningen. I granskningen framkommer få exempel på strategier för att fånga upp frågor som eleverna möter i sin vardag och göra dem till en del av undervisningen. Genom att undervisningen utifrån kunskapsområdet är återkommande samt genom att använda kompetens från skolans elevhälsa, annan personal, ungdomsmottagningen eller externa organisationer kan lärarna bredda och fördjupa perspektiv i undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna möjligheter att göra undervisning om sexualitet, samtycke och relationer till ett återkommande inslag under elevernas tid i gymnasieskolan. För detta behöver lärarna hålla sig å jour med utvecklingen inom kunskapsområdet och fånga vad ungdomar och unga vuxna pratar om, upplever och eventuellt också kan utsättas för. Skolverket har material som kan användas i detta. [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer-i-undervisningen](#)

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- integrera kunskapsområdet i undervisningen

Läroplanen anger att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Det anges också att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnen samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.³ Läroplanen anger också att läraren ska utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.⁴ Delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer finns med i flera av de gymnasiegemensamma ämnena,

² Lgy 11 avsnitt 2.1 Kunskaper

³ Lgy 11, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar

⁴ Lgy 11 avsnitt 2.1 Kunskaper

antingen i ämnets syfte eller i det centrala innehållet i kursen.⁵ Det betyder att flera lärare utifrån sin ämnesundervisning i olika grad har ansvar för att behandla kunskapsområdet på lektionerna.

Granskningen visar att undervisning om kunskapsområdet endast förekommer i ett fåtal ämnen på skolan och att lärarna inte samordnar sin planering för kunskapsområdet. Eleverna möter begränsade perspektiv gällande hur kunskapsområdet hänger ihop och undervisningen ger eleverna få möjligheter till fördjupning i genom att tillämpa olika perspektiv. Genom att lärarna har kännedom om vad andra lärare undervisar om och förhåller sig till det kan de närma sig kunskapsområdet tillsammans med kollegor och skapa en helhet för eleverna och ge dem möjlighet till fördjupning i ämnet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att utforma undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer så att den på något sätt integreras i de flesta gymnasiegemensamma ämnena. Rektorn behöver ge lärarna förutsättningar att samarbeta med varandra genom exempelvis ämnesövergripande undervisning, i syfte att fördjupa eller bredda kunskapsområdet. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer](#)

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- arbeta med inslag i undervisningen som ger eleverna möjlighet att kritiskt granska könsrelaterade maktstrukturer och hedersförtryck

Läroplanen anger att skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.⁶

Granskningen visar att det endast är inom undervisningen i naturkunskap som eleverna får undersöka hur olika föreställningar om könstillhörighet kan påverka människors livsvillkor. Det är även enbart inom den undervisningen som elever får möta inslag i undervisningen som ger dem möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i medier, samt får kunskap om hedersrelaterad problematik. Undervisningen på skolan, utöver naturkunskapen, innehåller sällan inslag som innebär att eleverna kan utveckla

⁵ Se exempelvis gymnasieskolans ämnesplaner för naturkunskap, idrott- och hälsa, samhällskunskap, historia, religion, engelska, svenska och svenska som andraspråk.

⁶ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag Gymnasieskolans uppdrag.

sin förmåga att leva sig in i andra människors situation och erfarenheter samt förstå betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. Genom att i undervisningen förmedla betydelsen av samtycke, maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck, kan eleverna rustas med information, kunskaper och positiva värden för att ha trygga och respektfulla relationer. Det är även av vikt att i undervisningen låta eleverna utveckla ett kritiskt förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet i olika medier och sammanhang. En sådan undervisning av hög kvalitet kan bidra till främjande arbete mot våld i ungas partnerrelationer.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att verka för att eleverna ska ha ett kritiskt förhållningssätt och stärka deras förmåga att fatta egna beslut. Det innebär att i undervisningen arbeta medvetet för att uppmuntra och utmana eleverna att undersöka maktstrukturer kopplade till kön och att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi. Eleverna behöver också få möjlighet att utveckla kunskaper om maktstrukturer kopplade till heder och reflektera över exempelvis oskuldsnormer, begränsningar av handlingsutrymme och att hedersproblematik omfattar både kvinnor och män. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet samtycke och relationer](#) och [Skolverket Publikationsserier 2021 hedersrelaterat våld och förtryck](#)

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom följande:

- utveckla strategier för att skapa ett tillitsfullt klassrumsklimat där alla elever inkluderas och involveras

Läroplanen anger att läraren ska öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Vidare ska läraren synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska också uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och

kränkande behandling. Tillsammans med eleverna ska läraren utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.⁷

Skolinspektionens granskning visar att det i några gymnasiegemensamma ämnen finns inslag i undervisningen där eleverna får diskutera olika frågor. Det förekommer nedsättande kommentarer bland eleverna men arbetet för att främja ett öppet klassrumsklimat och skapa trygghet inom ramen för undervisningen är dock i flera avseenden passivt. Det finns inga förhållningssätt för samtal och diskussioner när undervisningen handlar om sexualitet, samtycke och relationer. Genom att ha ett normmedvetet förhållningssätt kan läraren skilja mellan personligt och privat och undvika att undervisningen förstärker normer som dominerar i skolan och i samhället.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar för att verka för ett tillitsfullt klassrumsklimat när undervisningen rör sexualitet, samtycke och relationer. Det handlar om att inkludera och involvera alla elever, även elever som vanligtvis inte tar till orda i klassrummet. Det kan också handla om att lärarna har funktionella regler för diskussioner och samvaron i klassrummet och hur eleverna ska uppträda när de inte är överens. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Stöd-i-arbetet Regler-och-förväntningar-på-elever-i-undervisningen](#) och [Skolverket Stöd-i-arbetet Aktivt-jämställdhetsarbete-i-skolan](#)

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- bemöt utspel och uttryck för intolerans och arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger

Läroplanen anger att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.⁸

Granskningen visar att lärare och elever på skolan har svårt för att åstadkomma samtal präglade av respekt för andra, där alla elever ges möjlighet att vara delaktiga. Det finns elever som på olika sätt uttrycker värderingar som strider mot

⁷ Lgy 11, avsnitt 2.2 *Normer och värden, Riktlinjer*

⁸ Lgy11, avsnitt 1 *Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet*

de värden läroplanen anger. Lärarna på skolan saknar dock ett samarbete om hur de ska ta upp och problematisera dessa värderingar i undervisningen. Genom att lärarna arbetar relationsstärkande och tar med sig kunskap om elever som visar intolerans eller har en destruktiv jargong kan lärarna visa för alla elever var gränsen går och hävda de värden som läroplanen anger.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att bemöta utspel och uttryck för intolerans bland eleverna samt förutsättningar att arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger. I detta arbete är det viktigt att läraren är en aktiv samtalsledare i klassrummet som styr och leder elevernas samtal, dels för att nyansera och utmana, dels för att se till att samtalen sker på ett tryggt och respektfullt sätt. Bland de mänskliga rättigheter som skolan ska förmedla och förankra respekt för finns åsikts- och yttrandefriheten. Det innebär att elever har rätt att ha åsikter som också står i strid med skolans värdegrund. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Publikationsserier 2022 Främja förebygga upptäcka och åtgärda](#)

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Läroplanen anger att det inte är tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.⁹

Granskningen visar att eleverna på skolan har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna frågar sällan eleverna om vilka frågor och perspektiv inom kunskapsområdet som är viktiga att ta upp i undervisningen. Genom att utgå från elevernas intressen, erfarenheter och tankar om kunskapsområdet kan lärarna göra eleverna delaktiga i planering, genomförande och utvärdering av undervisningen och att olika undervisningsaktiviteter bildar en helhet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att göra eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna behöver använda olika metoder för

⁹ Lgy 11 avsnitt 2, *Skolans värdegrund och uppdrag, 2.2 Normer och värden.*

att få kännedom om elevernas kunskaper och förväntningar för att möta eleverna där de är samt för att fånga upp elevernas frågor och behov, även de elever som är mer tystlåtna. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Publikationsserier 2015 Delaktighet för lärande](#) och [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer Framgångsfaktorer i undervisningen](#)

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Sara Carlsson, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Siri Morawski. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Jenny Segerberg, Ewa Mölleryd, Marcus Rönnegård, Indra Kullenberg, Anna-Carin Kostic samt jurist Cecilia Winberg deltagit.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck?

Kvalitetskriterier

Återkommande och aktuell undervisning

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter?

Kvalitetskriterier

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Elevdelaktighet

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹⁰

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.¹¹ Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹²

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹³ Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.¹⁴

Av läroplanen för gymnasieskolans inledande delar framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Det framgår att alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling aktivt ska motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Det framgår också att en trygg identitet och medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder.¹⁵

Av läroplanens inledande delar framgår att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. När värderingar redovisas, ska det alltid klart framgå vem

¹⁰ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

¹¹ 1 kap. 4 § skollagen.

¹² 1 kap. 4 § skollagen.

¹³ 1 kap. 5 § skollagen.

¹⁴ Proposition 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 634.

¹⁵ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Förståelse och medmännisklighet*.

det är som står för dem. Alla som verkar i skolan ska alltid hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.¹⁶

Av läroplanens inledande del framgår vidare att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Det framgår att skolan har ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska också verka för att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Oavsett om utbildningen är förlagd till en arbetsplats eller äger rum i skolan ska den präglas av ett jämställdhetsperspektiv.¹⁷

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för kvinnor och män. Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om könsmonster och hur de kan påverka människors livsval och livsvillkor. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan begränsa kvinnors och mäns makt att forma såväl samhället som sina egna liv. Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande i utbildningen får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.¹⁸

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer anges att det är skolans ansvar att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att kritiskt granska normer, påståenden och förhållanden, och har kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Varje elev ska ha förmåga att kritiskt granska och bedöma det eleven ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor.¹⁹ Det anges vidare att läraren ska se till att undervisningen till innehåll och upplägg präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att eleverna ges

¹⁶ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Saklighet och allsidighet.*

¹⁷ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.*

¹⁸ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Gymnasieskolans uppdrag.*

¹⁹ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Mål.*

möjlighet att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val. Läraren ska även samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. I undervisningen ska läraren utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning. Vidare ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.²⁰

Avseende normer och värden anges i läroplanen bland annat att det är skolans mål att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet. Det är också skolans mål att varje elev tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa människor.²¹ Vidare anges det att alla som arbetar i skolan ska visa respekt för den enskilda eleven och ha ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa. Vidare ska läraren klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.²²

Avseende elevernas ansvar och inflytande anges i läroplanen att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Läraren ska även uppmuntra elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det och låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Vidare anges det också att läraren ska planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.²³

Vad gäller elevhälsans roll framgår det av skollagen att den främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.²⁴ Elevhälsans insatser ska riktas till såväl enskilda elever som till grupper av elever och till

²⁰ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Riktlinjer*.

²¹ Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Mål*.

²² Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Riktlinjer*.

²³ Lgy 11, avsnitt 2.3, *Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer*.

²⁴ 2 kap. 25 § skollagen.

insatser som rör skolan i dess helhet. Att elevhälsans arbete ska bedrivas i samverkan med lärare på skolan avser att förtydliga att elevhälsan, tillsammans med lärarna, ska bidra med aktuell kunskap om elevernas fysiska, psykiska och psykosociala hälsa, om hinder för elevernas hälsa, lärande och utveckling och om de övergripande förutsättningarna för hälsa, lärande och utveckling på skolan. I arbetet kan elevhälsan i dialog med skolans övriga personal nyttja erfarenheter från arbetet med enskilda elever och grupper av elever.²⁵

Vad gäller rektorns ansvar framgår av läroplanen att rektor har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.²⁶

För varje ämne finns en ämnesplan och utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser. Ämnesplanerna innehåller respektive ämnes syfte och vilka kurser som ingår i ämnet. För respektive kurs anges det centrala innehåll som undervisningen i kursen ska behandla. Vidare framgår betygskriterier för varje kurs som relaterar till det centrala innehållet i kursen och har en koppling till ämnesplanen som helhet. (16 kap. 21 och 23 §§ skollagen, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen [2010:2039].)²⁷

²⁵ Proposition. 2021/22:162, *Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*, s. 157.

²⁶ Lgy 11, avsnitt 2.6, *Rektorns ansvar*.

²⁷ Bestämmelserna i 16 kap. 21 och 23 §§ skollagen har nya lydelse från den 15 juli 2022 genom lag 2022:147. Lagen tillämpas den första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För utbildning i gymnasieskolan ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. 1 kap. 4 § gymnasieförordningen har en ny lydelse från och med den 1 januari 2024 genom förordning 2023:654. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter d. 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2025.